

המרואין: מר רחמים כהן, רח' יפו-תל אביב 27, תל-אביב

הנושא: קליטת יהודים סוריה ולבנון והתעללה

המראיין: אריה כהן

תאריך: 14.1.1999

קלטת I

ש. אבקש מכם שבשלב הראשון תספר על בית אבא-אמא, לאחר מכן את הקורות שלכם, שעברתם לדמשק וחזרתם, כל הנושאים האלה ולאחר מכן נמשיך לנושא העלייה שלכם ארץך.

ת. הבית שלנו, כשהייתי ילד, היה בכפר שקוראム לוּעָגָן^{לעגאן}, אני לא זוכר את התקופה הזאת כי בגיל שנתיים עברנו לנור עם הוריامي ע"ה לדמשק.

ש. למה עברתנס?

ת. אמא שלי התאלמנה וחזרנו לבית של הוריה. שם גידתי. למדתי בבייס תלמוד תורה. אחר כך למדתי באליанс ומשם עברתי לבית ספר "לייטי", זאת כייתה שאין לה דת בכלל, זאת אומרת שם יכולו ללמוד גם נוצרים, גם ארמנים, גם צירקטים, גם מוסלמים וגם יהודים.

ש. זה היה בית ספר של המיסיון?

ת. לא של המיסיון, אלא של תנועה ללא דת. לא אנטי-דתית, אלא תנועה ללא דת. בדמשק. זה בית ספר בין המודרניים ביותר בעולם. אני היינו בין הראשונים שנכנסו לשם, כתונצח מהסכם שהוא בין בית ספר אליанс לבין אותו בית ספר שהם יכולים להכניס מיכסה של יהודים כדי שנה בשנה ואני ובחורה נוספת היו הראשונים שלמדו במסגרת זאת.

ש. באיזה שנה התחלה ללימוד באותו בית ספר?

- ת. את בית הספר הזה סימתי ב-1954. אני עזבתי שנה אחת לפני בחינות הבגרות (בקלוריה), שזה בגרות יותר מתקדם. משם עזבתי לבירות ולבירות נשארתי ולמדתי עוד שנה וקיבلت את תעודה הבגרות ומשם עליינו ארצה.
- ש. כלומר את הלימודים סימת כשהיית בן 18.
- ת. בערך.
- ש. מה התפרנסתם?
- ת. אביו ע"ה היה מנפץ כותנה, אבל אני לא זכיתי לראות אותו, כי הייתי בן שנתיים כשהוא נפטר.امي ע"ה הייתה מרתקת נחושת. הייתה לה עבודה נחרת בדמשק, כך שאף פעם לא סבלנו מחוסר פרנסה, פרט לימים שבהם לא נתנו לה עבודה והיתה מובטלה, אבל רוב הזמן הייתה לה עבודה ומזה התפרנסנו.
- ש. אני שאלתי לגבי התקופה שהייתם עדיין בכפר.
- ת. בתקופה ב..., בכפר, הייתה עדיין ילד קטן, בן שנתיים, וקשה להבין מה היה שם.
- ש. אבל לאחר מכן בטוח שמעת.
- ת. אבא היה מנפץ כותנה, זאת אומרת היו מזמינים לעשות CISCO, ספות. כל התוך של CISCO העליון שמתחססים בו. זה היה מקצוע של ניפוץ כותנה, פורמים את הכותנה ומהזיריים אותו אחר כך צאילו חדש למורי.
- ש. בעלי היו יהודים?
- ת. הכפר הוא דרוזי. לא היו הרבה יהודים, אבל היה בית הכנסת מאד יפה ומאוד גדול, שהיה באחריותה של המשפחה שלי, משפחת כהן. שבתא שלי ע"ה לקחה על עצמה לטפל בבית הכנסת הזה מבחינת ניקיון, מבחינת סדר, מבחינת הכנתו לחג וכל הדברים האלה. אני לא יודע מי הגבר שייצג את המשפחה שלי בנושא הזה, אבל אין מה לדבר שהוא היה נשארת בכפר הזה גם בחורף וגם בקיץ, כאשר בחורף היה שם קור כלבים, קור אדים, שלא ניתן לסבול אותו, אבל היא הייתה והיתה אז היא נשאה הרבה זמן שם.
- ש. סיפורת לי קודם שקרוב לכם או שכן לכם לקחتم את החסויות על בית הכנסת כשאתם עזבתם.

ת. זה לא היה קרוב שלנו, אלא זה היה אדם שלאחר פטירתה של סבתاي, הוא היה שכן שלנו, הוא לחת על עצמו את התפקיד הזה, וуд כמה שאני יודע הוא נפטר בארץ ובנו שירת בצבא פה.

ש. כמה משפחות יהודיות היו בעלי איז?

ת. אין לי מושג. אבל עד כמה שאני זכר לא היו חסרים מניינים להתפלל, זאת אומרת מספר האנשים שהתפללו אני מניה מדי יום ביום והיו מספיק מניינים כדי שיתפללו מדי שבת בשבתו. בחורף אני לא זכר לבדוק מה היה, אבל גם בחורף בבית הכנסת פעיל ואני לא יודע כמה אנשים היו שם.

ש. אותן משפחות חלו בעלי כל השנה?

ת. לא. את אלה שסבתاي עיה מכירה היה מספר משפחות מצומצם שגרו בחורף, כאשר בקץ זה היה מקום תיירות. אבל הקיץ היה ארוך, זאת אומרת לא 3 חודשים אלא 4 וחצי חודשים בערך, או 3 חודשים, משום שהוא מתקבל לחופשת הקיץ של בתיה הספר. כאשר יש עוד בעיה של חודש תשרי, החגים שבהם היהודים תמיד מצאו להם סיבה ללבת בהם.

ש. היהודים האלה מאיפה היה מקורות?

ת. אני לא מכיר את היהודים האלה משנות ה-30, אבל עד כמה שאני יודע מקורם מבירות, כאשר אותם היהודים שהיו בבירות מקורם בדמשק, מקורם בחאלב ובירות. ככלומר היה שם איסוף של יהודים מכמה מקומות שבאו והתאקלמו בבירות. כאשר לפני המאורעות של 1948, בערך בין 1930 עד 1948, מספר היהודים בבירות לא היה גדול, אבל בכל זאת קיימו חיי קהילה די תוססים גם בדמשק, גם בחאלב וגם בבירות.

ש. אני מבין שנאלcentsם לעזוב את דמשק, כשהיית ילך, ועברתם לבירות.

ת. שם גידלתי את נורי עד גיל 19.

ש. המשפחה גרה בחארת אל יהוד?

ת. כן.

ש. מתי התחילו הדיבורים הראשונים, בעצם הבנתי שעברתם לבירות בחזרה בשלב מסוים.

ת. נכון.

ש. מה הייתה הסיבה?

ת. בעיות משפחתיות. סבטי עיה הייתה חייה והיא סורית ואנחנו לבנונים וקשה היה להוציא אותה אצנו, אז לנו נשארנו אתה עד יומה האחרון. אחרי שהיא נפטרה בדמשק, עזבנו וחזרנו לבירות.

ש. איפה גורתם בביירות?

ת. בחארת אל יהוד. קוראים לו. בביירות סיימתי את הבגרות שלי והתחלתי לעבוד אצל יהודי והמשכתי לעבוד אצלם במשך שנתיים וחצי ועזבתי אותו ובאו ארצה בטיסת דרך שדה תעופה באיסטנבול.

ש. בעניין הזה היתי רוצה קצת יותר פירוט. מה היה המניע המרכזי שלכם לעלייה ארצה? מתי עלייתם ארצה? לפני 1956, נכון?

ת. כן. אני הייתי המפרקתי היחיד או העיקרי במשפחה. עבדתי אצל סוחר די מפורסם בביירות.

ש. הייתה מנהל החשבונות שלו?

ת. התחלתי בתפקיד מוכר רגיל בבחנות ובגיל 18 וחצי התחלתי להיות עוזר בכיר של מוחרך המכקס שלו, זאת אומרת היה לנו בחור נוצרי שהוא מוחרך המכקס, ואני היתי העוזר הבכיר, והכל עבר אחר כך לידי והוא היה רק פירמה.

ש. הסוחר הגדול הזה היה יהודי?

ת. בהחלט. הוא היה משפחת מוסליין, אחד האחים והילדים נמצאים במקסיקו סיטי. בעל הבית שלי נפטר, ואחיו חי במקסיקו. לפני שנה ראייתי אותו בביקורו בארץ.

ש. אתה עובד אצל הסוחר. מה היה המניע שהביא אותך לעלות ארצה?

ת. היו לו שני מניעים: המניע הישיר היה שפשות ביקשתי העלה רצינית בஸוכות והוא לא רצה לתת לי, למורות התפקיד החשוב שהיה לי. והמניע השני היה ששמעתי שהוקמה מדינת ישראל ומתקדמות ונלחמת ומצילה ואמרתי לעצמי – למה שחקלי לא יהיה עם האנשים האלה? כדאי לנסוע לארץ זהה.

- ש. היה איזה השהו מגע בין היהודים בביירות ובין המשפחה שלך לבין שליחים מהארץ?
- ת. שליחים חלוצים לא היו, אבל מה שכן היה, אחד היהודים שלי הסתבר בסוף שהוא תמן באופן רציני בארץ-ישראל, והוא היה האדם שעזר לי לעזוב את ביירות ולנסוע לטורקיה ועזר לי בקשר שלי בטורקיה עם יהודי דמשקאי שהעביר אותו ארצה.
- ש. אני מבין שהעניין העיקרי היה גם העניין הכלכלי.
- ת. זה לא עניין כלכלי לගמרי יודע. היה לי תפקיד די חשוב, הוא לא רצה לתת לי תוספת, כך שהיו שני מניעים העיקריים. רציתי להיות שותף לעשייה בארץ, לראות מה, מי, מנו.
- ש. מה גודל המשפחה שלכם?
- ת. המשפחה היא קטנה מאוד. בשנות ה-48 המשפחה של אביה עתה מנתה הרבה אנשים כאשר רובם הם כבר נסעו הארץ, זאת אומרת הם עזבו את לבנון עוד הרבה לפני חתונתו של אביהם, אולי הם היו כשabei התחרתו, שזה היה בשנת 1933-34.
- ש. משנת 1933-34 משפחתו של אביך הגיעו מביירות ארץ.
- ת. לאביו עתה היו 3 אחים וכמה אחיות. אחת הייתה בארץ ו-3 היו עדיין בביירות עם סבתי.
- ש. איפה הם חיו פה בארץ?
- ת. אחד היה חי בשכונת התקווה, השני היה בפתח תקווה והבת השלישית הייתה בחולון.
- ש. וכולם משפטת כהן.
- ת. הגברים כהן, אבל אחותו של אבוי נשואה לאשכנזי שבא ארץ במסגרת צרפת החופשית והתחרתו עם הדודה שלי, אחותו של אבוי.
- ש. אתה מגיע למסקנה שאתה רוצה להגיע הארץ. הבנתי מכך שהמצב בביירות ליהודים...
- ת. לא הייתה בעיה. המצב היה טוב.
- ש. לו רציתם לקחת את הדרכון ולצאת لأن שהוא לא היה שום בעיה?
- ת. היה לי דרכון והכל היה בסדר גמור. אני רציתי לנסוע לארץ, אבל אני יכולתי לנסוע לאמריקה, לצרפת, לכל מקום שרציתי לנסוע.

- ש. מה היה גודל המשפחה שלך?
- ת. שלושה אנשים – אמא, אני ואח אחד. אמא ושני בניים.
- ש. אז אתה מחליט לבוא לארכז.
- ת. כן. העורך-דין שטיפל בכל הנושא הזה ואני לא יודע אם זה השיב או אנשי הعليיה, שככלינו את הכרטיס בביירות לאיסטנבול, אמרו לנו שבאיסטנבול ייחכו לנו אנשים דמשקאים ויקחו אותנו ארצה.
- ש. מי זה "אמרו"?
- ת. אני לא יודע. אותו עורך-דין שטיפל בנויות שלנו. אני לא זכר את שמו. עורך-דין יהודי.
- ש. אתה אומר שהכל היה מבחינתך חופשי כמו כל אזרח אחר.
- ת. כן. מה שכן סבלתי בדמשק בתור היהודי, לא כadam פרטיא אלא כיהודי, ו עברתי את כל מה שקרה מ-1948 עד 1954. עברתי גם לפני זה, משום שגדרתי בדמשק. אבל השנים הקשות היו בין 1946-1947 ל-1954, עד שעזבתי.
- ש. متى נולدت?
- ת. ב-1936, בעלי. עזבנו ב-1938 ועברנו לגור בדמשק ושם נשארנו עד 1954 ואז חזרנו לבירות. אבל בתקופה הזאת יכולנו לנסוע לבירות, לבנון, בגלל שהוא לנו תעוזות וזהות לבונניות.
- ש. זאת אומרת הייתה לבוני כל הזמן. אף פעם לא היתם אזרחים סורים.
- ת. אף פעם. אבל היו ימים שלא נתנו לנו לעזוב את دمشق בכלל זאת. אני לא יודעת מה הסיבה לכך. היינו הולכים לשיב הסורי בלי בעיות. רק תגיד לו שאתה רוצה לנסוע לבירות ואין בעיה. תבוא לשיב, תמלא טפסים ותישע לשלו.
- ש. אתה מגיע לעורך דין. אם אתה אומר שהיית אזרח לבוני כמו כל האזרחים האחרים, יכולת לצאת ולהיכנס متى שאתה רוצה, למה היה צריך לגשת לעורך-דין כדי שיסדר לך לנסוע לאיסטנבול?

- ת. העורך דין לא סידר לי ניירות. הוא רק דאג שמישו ימתין לי בשדה התעופה של איסטנבול לדבר אתי. זה הכל. הוא דאג לחתת לי מסטר טלפון של משפחה שהוא דמשקאיות שהיא מטפלת ביודים שמנעים לאיסטנבול.
- ש. אני עדים לא מבין למה הייתה צריכה לגשת לאותו עורך-דין...
- ת. שאלה במקומה. משומש ידוע היה בקהילה שלנו שזו היהודי שאטו אפשר לדבר בקשר לעלייה לישראל.
- ש. מי זה אותו יהודי ואת מי הוא מייצג?
- ת. את מי הוא מייצג איני יודע. אותו היהודי הוא ממשפחה ...
- ש. היה ידוע בקהילה שהוא עורך דין יכול לטפל באנשים שרצו הגיעו ארץ וכאן הגעת אליו. הוא נתן לך מסטר טלפון באיסטנבול. קניותם כרטיסים באופן רגיל והגעתם לאיסטנבול.
- ת. כן. כשהגעתי לאיסטנבול טילפנתי לאותו מסטר שנתנו לי בביירות, שהיה של שני אחים שישבו באיסטנבול, دمشקיים ממשפחה קטרי. האח שלהם הוא בעל חנות ברוח' נחלת בנימין. הוא צורף. התנות כבר לא קיימות, אבל מול התנות שלו יש دمشקי אחד שמוכר חולצות.
- האחים קטרי טיפולו בכל, ישבנו באיסטנבול שבועיים וטנסו לארץ.
- ש. זאת נקודה מעניינת מבחינתי. מה זאת אומרת שהם טיפולו בכל? באט לשם, היצגת את עצמו.
- ת. כן. הם מכיריהם אותנו מאמא שלי עייה. הם הכירו את אמא שלי אישית עוד מدمスク, מכיריהם אותה עוד בתור ילדה, אז לא הייתה בכלל בעיה. הם אמרו: גבי כהן, תישארו במלון, הכל יהיה מסודר ונשארנו שם שבועיים. נזמה לי שנשארנו שם בראש השנה של שנת 1956.
- ש. את מי בעצם האחים האלה ייצגו? הם היו אנשי סוכנות?
- ת. אין לי מושג.
- ש. מי מימן את השהייה שלכם במקומות?

- ת. אין לי מושג.
- ש. אתם שילמתם עבור השהות שלכם?
- ת. לא, הוא סיידר הכל.
- ש. כמובן, גם מבחינה של שהייה וגם מבחינה של ארגון.
- ת. הכל הם ארגנו. אני לא עשית שום דבר, רק שילמתי פה ושם עבור טksi לאיזה שהוא מקום. זה היה פחד איפה שנרכנו. אני לא צריך לספר לך באיזה שכונה היינו.
- ש. למה היה פחד?
- ת. זאת שכונה שלא ברמה. אולי זאת הייתה שכונה יהודית, אני לא יודע. אפילו לא ידעתי לחזור לוותנו מקום. אמרו לי: את תעוז לגשת לאזור הזה. זה היה איזור שהיה פחד להיכנס לשם.
- ש. אתה זכר את שם המלון?
- ת. לא זוכר.
- ש. בכלל אופן אותו קטרי היפנה אותכם לכתובות המסויימת.
- ת. הואלקח אותנו במכונית או אני לא יודע מה. שני האחים דאגו לנו לכל. האח שלם שהיה צורף בארץ, חי כאן. אבל אחד מהאחים האלה אני חשב שהLEN לעולמו. אחד היה גור בארץ והשני אין לי מושג איפה הוא נמצא.
- ש. אחרי שנים התברר לך שם היו נציגים של מישחו.
- ת. וזה אין יכולות.
- ש. יתכן מאוד שהם היו נציגים של הסוכנות.
- ת. רק של הסוכנות. לא יכול להיות של מישחו אחר.
- ש. היותם שם שבוע. הוא נתן לכם כרטיסי טיסה?
- ת. אני לא זכר אם הוא נתן או שאנחנו קנינו. זאת פונקציה שאין לה טעם, משום שאינו רציתי לבוא ארץך. כל היתר כבר לא עניין אותו. אם אני זכר היטב, זה עולה 100 דולר טיסה מאיסטנבול ארץך, בערך. זה היה אל על.
- ש. בambil התעופה באיסטנבול הוא ליווה אותכם כשנסעתם ארץך או שעשיתם את הכל לבד? משפחת קטרי ליוו אותכם, העלו אותכם למיטוס?

ת. אני חושב שכן. הם ליוו אותנו עד לשדה התעופה.

ש. אני מבין שאתה מגע ארצה בעוזרת משפחת קטרוי, מארגנים לך את הכל ואתה מגע ארץ. מה קורה כשאתה נוחת בשדה התעופה בארץ? איך מתיחסים אליו?

ת. בשדה התעופה LOD שאלו אותי אם יש לי קרוביים בארץ. תשובה של אמא שלי עיה הייתה שבחה חלט יש לנו, והם גרים ברחו' נווה שאנן וקוראים להם משפחת לאטי. אמרו לה: גברת, אנחנו נתנים לכם אותו, תסעו לשם. אמרנו תודה רבה. אני חושב שנסענו באוטובוס. אני לא זכר בדיקות, אבל הגענו למשפחה שלנו בנווה שאנן ובזה נגמר הסיפור.

זאת הקליטה. "זרקו" אותנו אצל המשפחה הזאת, שם במרקחה בני דודים של אמי עיה, שאמי ביקרה בשנות ה-20 בארץ-ישראל, זכרה אפילו האנשים האלה גרים ועודין הם היו גרים באותו מקום. המשפחה שלנו היו גרים ברחו' מזיה. הם סוררים במקור. התארחנו אצלנו. זה היה רأس השנה עד כמה שאני זכר. לאחרת באו ולקחו אותנו אנשי הסוכנות שלהם. וזה היה בית שלנו במעברת הרצליה. בית רגיל בן חדר וחצי, זירה בשיכון. הלוואי עליינו היו. זה היה בשכונת נווה ישראל.

ש. זאת הייתה שכונת עולים?

ת. הייתה שכונת עולים של יוצאי עיראק וטוריפולי בעיקר. שם קיבלנו דירות חדר וחצי וגרנו שם הרבה שנים.

ש. אני חזר קצת לפני זה, לשדה התעופה. בשדה התעופה תמיד יש נציג של משרד הקליטה, של משרד השיכון, של הסוכנות. פקיד ממשלתי כלשהו מקבל אותם. אתם עוברים הליך מסויים. אתם מקבלים תעודה עליה?

ת. לא. אנחנו מקבלים פתק נייר של תעודה עליה.

ש. עדיין לא קיבלתם זכויות.

ת. כשהלכתי לצבא עוד לא הייתה לי תעוזות זהות בכלל. גם לא הייתה לי תעוזת עליה. היה לי רק את התלוש הזה. גם לא היוו צריכים אף אחד.

ש. אתה זכר את הליך העלייה שלכם בדיקות?

ת. כן. היה בא מישחו ואמרנו לו שאנו עולים חדשים והוא אמר: בואו אלינו. עקפנו את כל התווך של הנוסעים והלכנו אליו. אחורי כן שחררו אותנו ליצאת החוצה.

- ש. לא קיבלתם איזה סל קליטה, דמי קיוס?
- ת. לא. קיבלו רק תעוזת עליה.
- ש. מישחו ניסח לארגן לכם מקום מגוריים?
- ת. לא כלום. אמרו לנו רק שיתנו לנו בהקדם האפשרי דירה. אנחנו בין הראשונים שנקבל דירה במדינת ישראל. וככה זה היה.
- ש. מה תאריך העלייה שלך?
- ת. 4.9.1956.
- ש. אחורי מלחמת סיני?
- ת. לא. משפחתי סיני הייתה בנובמבר 1956. אנחנו עליינו לפני מלחמת סיני. עלייתך מחדש לפני ראש השנה בשנת 1956.
- ש. אתה אומר שקיבלו אותך פקיד כנראה של הסוכנות.
- ת. הוא אמר שיש משרד ברוח העלייה וعليינו להתייצב שם עם הפנס ונקבל את כל הדברים שמנגנים לנו בתור עולים חדשים, כאשר את הדירה סיידרו לנו מיד. הנושא של הדירה כבר היה מסודר.
- ש. כבר בשדה התעופה אמרו לך על הדירה?
- ת. אני לא זכר אם כבר בשדה התעופה, או למחורה, אמרו לנו: תבואו אלינו וניתן לכם מפתח של דירה ותגשו לדירה. וככה זה היה. למתרת הלכנו ברוח העלייה, לקחנו מפתח ונסענו לחרצליה לדירה שקיבלו.
- ש. בשדה התעופה היה מישחו שנייה לתחקור אתכם מבחינה בטוחניות?
- ת. לא. לאחר מכן הזמנתי למשרד של עורך דין ברוח אלבני. יהודי שהיה מורה שלי בדמשק ועבד בש"ב והוא היה עורך דין במקצועו ושמו ... הוא שאל אותי שאלה או שתיים ובזה נגמר הסיפור.
- ש. שאל אותך מה קורה בביירות?
- ת. הכל שאל אותי, גם על דמשק וגם על ביירות. אני מכיר שלו, של האח שלו, של המשפחה שלו. אבל הוא עלה הרבה זמן לפניינו.

- ש. בכל אופן היה מי שתיחקר אותו בקשר למה שקרה שם.
- ת. הוא פשוט אמר לי לבוא למשרד של העורך דין.
- ש. איך הוא ידע...
- ת. אני לא יודעת.
- ש. את האח שלו הוא גם כן תיחקר, או רק אותו?
- ת. לא. רק אותו. הוא תיכון אותו מפני שהוא ידע שלמדתי אצל נוצרים ואצל גויים
-
- ש. בלילה הראשון הסוכנות נותנת לכם מונית או אוטובוס...
- ת. לא. בלילה הראשון היינו אצל קרובי משפחה.
- ש. אצל משפחת לאטי. מאותה משפחה אתה מכיר את מפקח משרד החינוך לביא מרחובות?
- ת. לא. אלה לאטיו והוא לביא.
- ש. הוא במקורו משפחת לאטי. הוא היה בקיבוץ אפיקים.
- ת. זה לא אלה. המשפחה שאני מדובר עליה, הבן נמצא היום במקסיקו והוא עשייר מאוד והבנות נשואות כל אחת עם מישחו אחר.
- ש. המשפחה הזאת כפי שאתה אומר הגיע הארץ כבר בשנות ה-30.
- ת. עוד לפני זה.
- ש. והם חיו בנווה שאנו?
- ת. אני לא יודע איך קוראים לאזור הזאת. הם גרו ברכ' מזזה. בזמן, מי שהיה גר שם, זה רק "השמנים" של מדינת ישראל. זאת הייתה שכונה ותיקת. הייתה שם גם שגרירות של איזה מדינה.
- ש. אז זה היה רחוב יוקרתי.
- ת. גם היום הוא רחוב יוקרתי.
- ש. לא הייתה שם סביבה שגורו בה עוד سورים או לבנונים?
- ת. לא.

- ש. הם קיבלו אותן.
- ת. היו שם ערבי אחד ונסענו לדירה שקיבלו בהרצליה. כאשרם שאין חשמל צחמתי כי גם אצלנו לא היה חשמל. הייתה פטיליה. הדירה הייתה חדר וחצי.
- ש. מה עוד היה בפנים?
- ת. שום דבר. הכל הבנו מTEL-אביב, מהסוכנות: מזון, כמה כלים לאוכל, כסוי למיטה, שלתן וכיסאות, אני לא זכר אם נתנו ארון או לא. זה היה מינימום שבמינימום כדי לחיות. הייתה פטיליה. לא היה חשמל. גרכו שם הרבה שנים.
- ש. מה ביחס לעבודה, לימודים?
- ת. אחיה התחיל לעבוד בחקלאות מיד.
- ש. מי אירגן לו את העבודה הזאת?
- ת. היו גרים שם אנשים מלכון שהקנו אתם קשר. הבית שלנו היה על גבול הרצליה-רמת השרון. החקלאים היו מרמת השרון שעבדו גם בהרצליה וגם ברמת השרון, עד היום.
- ש. אמרת שחקלם היו לבנוניים?
- ת. חלקם היו לבנוניים וחלקם היו לא לבנוניים. הם היו בעלי אדמות.
- ש. מי הם הלבנוניים האלה? אתה יכול לציין שם משפחה אחת?
- ת. כן, משפחת סרוור. הם עבדו בחקלאות וגם היו להם שטחים שרכרו אותם מהסוכנות היהודית.
- ש. הם היו חקלאים.
- ת. כן. היו גם יהודים יוצאי חלב שהיו להם אדמות שלם ועסקו בחקלאות ועסקים בזאת עד היום.
- ש. זה מפתיע אותי. בדרך כלל יהודי سوريا לא עסקו בחקלאות.
- ת. חלבאים. בשנות ה-20 כשהם באו הארץ הם עסקו בחקלאות. דרך אגב, זה היה אז די מתבודנו. זה היה מקום רחוק, סוף העולם. בשנות ה-20 המושבה הזאת גם לא הייתה כמעט. היו פה ושם כמה יוצאי גרמניה והיו כמה יוצאי חלב, כ-20 משפחות בערך. וזה היה רמת השרון. אני גרתי בהרצליה על גבול רמת השרון, لكن אני מכיר את רמת השרון יותר טוב מהרצליה.

- ש. ואחיך עבד בחקלאות.
- ת. כן. הם היו מלכוןנו, שאני לא יודע מאי זה סיבה קיבלו אדמות ועבדו בהם.
- ש. מה אתה עשית?
- ת. בחודש הראשון טיילתי ואחריו זה התגייסתי לצבא. אחרי שנתיים וחצי השוחררתי והתחלתי לעבוד במסרכוש. עבדתי שנתיים וחצי, עברתי לתפקיד בכיר מאוד במשרד האוצר בתל-אביב במסקינה. שם עבדתי שנתיים וחצי והגעתי לטופ. משם עברתי למשרד רואה חשבון קסלמן ועבדתי שם כשתיים ומשם עברתי לחברת ביטוח "לה נסיאול" ובה עבדתי עד שנת 1977.
- ש. וככשוי אתה עצמאי ויש לך משרד ביטוח.
- ת. כן. הייתי בכל מיני מקומות. התחרתי ברוח' בלפור. היום אני נמצא ברוח' יפו-תל אביב. עבדתי ברוח' בלפור, רוח' אחד העם, שדי' רוטשילד בבניין הכי יפה במדינת ישראל כי שם ייסדו את מדינת היהודים, בן-גוריון עמד על המרפשת. משם עברתי להר, לרוח' יפו-תל אביב.
- .36
- ש. בשלב כלשהו גם למדת, נכון?
- ת. התחרתי למד בשלוחה של האוניברסיטה העברית בתל-אביב. אחר כך שינו את השם לאוניברסיטת תל-אביב וסיימתי לימודי כלכלת. את הלימודים סיימתי בשנת 1961 ובשנת 1962 קיבלתי את התעודה.
- ש. כל נושא החינוך שאתה באוף אישי קיבלה, אתה אירגנת לעצמך. לא הייתה לך שום עזרה של איזשהו מוסד.
- ת. שום דבר. אפילו לא הדרכו אותי. הכל בלבד.
- ש. ואתיך?
- ת. אחיך עבד בחקלאות שנים רבות. שמו שלמה כהן. משם הוא עבר להיות נהג מונית ולאחר מכן נהיה סוכן ביטוח. כבר שנים שהוא עובד בביטוח.
- ש. אני מבין שככל השלבים האלה לא הייתה עזרה מוסדית.
- ת. לא. שום דבר.

- ש. מה עם אמא שלך?
- ת. היא פשוט קיבלה קיצבת ביטוח לאומי זהה. אף אחד לא עזר לה. שנינו היינו עובדים. לא היה גם מי שיעזר לה. לא הייתה שום פניה. פרט לביטוח לאומי אף אחד לא יכול היה לעזור לה. היא הייתה אשה בריאה.
- ש. היא עבדה?
- ת. לא. אולי עבדה פה ושם בחקלאות.
- ש. אני מבין שככל נושא החינוך שלך, של אחיך, הכל עשוים באופן עצמאי.
- ת. לחוטין. אני קיבלתי סטיפנדיות בתור תלמיד מצטיין, אבל לא קשור לשום עלייה, לא קשור לשום עזרה, לא קשור לשום דבר.
- ש. באזור של הרצליה היו עוד אנשים ממוצא לבנוני או סורי?
- ת. בודאי.
- ש. אני מדבר על אותה שכונת עולים שגרתס בה.
- ת. לא. הייתה רק עוד משפחה אחת, משפחת שיוויה. אבא שלחם ע"ה הוא דמשיAi שהכיר את אמא שלי היטב והיינו שתי המשפחות היחידות שהמושא שלחם היה מסוריה. מלכון לא היו. בשנות ה-60 הגיעו מלכון והגיעו לרמת השרון ולא להרצליה.
- ש. עולים מסוריה הגיעו בשנות ה-60 לרמת השרון?
- ת. כן. כי האח שלחם היה שם.
- ש. הגיעו לקרובי משפחה. אבל הגיעו כמה משפחות.
- ת. משפחה אחת בלבד.
- ש. אתה זכר את שם המשפחה?
- ת. משפחת סרור.
- ש. נverb לערין הזה של הקשר שלך אל ארגונים – ארגון עולי סוריה, ארגון עלי לבנון. אתה קיבלתஇזה שחייבת מהם כשותפות ארצה? פניותם אליהם לעזור לכם בחלוקת הראשונית? לעזור לחגיהם? בפסח, בראש השנה מקבלים עזרה.
- ת. לא. לא ידעו על קיומנו בכלל. אנחנו היינו באזור אחר לממרי. עזרה הרצליה הייתה בשנות ה-50 מקום רחוק מאוד.

- ש. לא היה לך שום קשר לשום ארגון שישב ברוח' ראש פינה?
- ת. לא.
- ש. אבל היו לכם קרובוי משפחה בתל-אביב
- ת. אז מה?
- ש. הם לא ידעו אותכם? אמרו לכם?
- ת. לא היו זוקקים לעזרה, כי הייתה בסך הכל אמא ושני הבנים שלה, אנחנו, עבדנו. אתה לא יכול לבוא ולבקש עזרה, כשהני בניים עובדים. כשהייתי בצבא אולי עזרו לה. קשה לי לענות לך על דבר שאין לי יודע על קיומו. יכול להיות שעזרו לה. פה ושם אם היא הייתה יורדת עצמה בתל-אביב, אולי. אבל אחרי שהתחלתי לעבוד בודאי שהנושא הזה לא היה קיים בכלל. אני לא מאמין שגמ איז, כי הילדים עבדו. גם זה שהייתי חיליל זהה לא אומר כלום.
- ש. העניין הזה של ההסתכמה שלכם לרכת להרצליה היה ללא שום בעיה. אמרו לכם לרכת להרצליה – נסעתם להרצליה.
- ת. לא היה איכפת לי שום דבר. אני קיבלתי את החותאקמלות שלי בארץ ברוח טובה מאוד.
- ש. אתה בטח יודע שהרוב הגדל של העולים רצוי להיות ליד אנשי העדה שלהם.
- ת. אני אגיד עוד דבר, שאמא שלי עייה רצתה להיות בתל-אביב ליד הקרובים שלה, אבל זה לא ניתן. בזמנו היו נסעים לרמת השרון במשך שעה באוטובוס, וזה לא הפריע לה לנסוע לתל-אביב מתי שהיא רצתה, לפעמים יומם כן ויום לא. לפעמים היא נסעה למקומות שאין בהם שלוי לא הייתה צריכה חולם לנסוע אליהם. לדוגמה, היא נסעה לטבריה לבד. אשח שלא מדובר עברית, אלא רק ערבית, נסעת לטבריה. היא הלכה לחפש שם את המשפחה שלה.
- ש. הייתה לה משפחה בטבריה?
- ת. כך היא אמרה. והיא מצאה קרובוי משפחה שם.
- ש. לבנוניים?
- ת. לא. סורים. היא סורית. אבא שלי עייה לבוני. היא סורית. היא מצאה בטבריה דמשקאים והיא ישנה שם. אנחנו דאגנו לה מאוד. הם יצרו קשר אתנו, אני לא יודע איך,

ולמחרת היא חזרה מבסוטה, מאושרת. היא סיפרה איפה שהיא ישנה והכל. היא הייתה אשtha שזה פשוט לא יאומן. היא נסעה למשל לראשונה לציון ומצאה שם קרוב משפחה. אני לא יודע מי זה בכלל. היא נשארה אצל יום שלם וחזרה בעבר. אנחנו דאגנו לה והוא הגיעה וחזרה. כל פעם הייתה נושא לכל מיני מקומות. לשכונות התקווה מהרצליה בשביבה זה היה משחק ילדים.

ש. איפה היו לאמא קרובוי משפחה בארץ?

ת. בשכונות התקווה והמשפחה הזאת שגרה ברוח' מאזה. את קרובוי המשפחה בטבריה ובראשון לציון שהוא מצאה אני לא היכרתי.

ש. נבעור לקטע של הפעילות הציבורית שלך. מתי עלה הרעיון ולמה עלה הרעיון?

ת. אני קודם כל ידעת שיש קהילה שטפלת בייחודי סוריה. אומר את האמת שלא דחפתי את עצמי לנושא הזה, לא בಗלן שלא רציתי, אלא בಗלן שלא רأיתי חברים שלי שנכנסו לפעילויות הזאת. כל אלה שבזמנו, ולא רק היום אלא גם בזמןנו, כולם זה דור אחד לפני. זאת אומרת, כל אלה שהיומ פעלים בארגוני השונים של יהודי دمشق, כולם אלה שני דורות לפני. זאת אומרת הדור שלי לא התעניין בכלל בכל הפעילויות הזאת. פשוט לא נתנו לו. חד וחלק.

ש.

ת. אני מניח שכן. אני למשל נכנסתי במקרה לחלוtin לארגון היהודי סוריה של ...

ש. קאלש?

ת. לא, קאלש לא נתנו לאף צער להיכנס. אני נכנסתי לעמותת היהודי סוריה ولبنון ע"ש חי' אברהם עבאס.

ש. של קוסטיקה?

ת. קוסטיקה היה בין הראשונים והוא עזב, ונשאר יעקב סעד בלבד. אז אני נכנסתי לעזור לו ועבדנו ולא יצא מזה שום דבר לצערנו.

ש. מה זאת אומרת עבדנו? מה הייתה הפעילויות שם?

ת. עד כמה שאני יודע, אם כי אני לא יודע במאה אחוז, הבעייה היא זאת: יש שני מגרשים על שם עמותת היהודי סוריה ولبنון ע"ש עבאס, ושיהודי סוריה כתוצאה ממצב שהיה בשנות

ה-50 או ה-60 או ה-70 עשו הסכם עם ארגון יהודי סוריה בראשותו של יוסף קאלש, והוא ביניהם חילוקי דעתות לגבי שני המגרשים האלה. המגרשים היו רשומים על שם העמותה ע"ש עבאס. אני הייתי בעל סמכות חתימה בארגון הזה בלבד. היום מתנהל משפט בין הארגון הזה והעמותה, ואין לי מושג לאן זה הגיע ואפוא זה עומד.

ש. הוא עקרוניית הסטיים.

ת. הוא לא הסטיים, עד כמה שאני יודע.

ש. הוא הסטיים לטובת העמותה ע"ש עבאס. עומד להיות ערעור.

ת. לא הודיעו לי. אולי בגלל מחלתי הוא ניסה להתקשר ולא ענייתי.

ש. אתה מתכוון ליעקב סעד.

ת. כן. הוא גם לא בגיל צעיר.

ש. מה עוד הייתה הפעילות? בעניין המילוגות?

ת. אני לא הייתה בפעולות של המילוגות. לא נכנסו אותי לנושא הזה. לא נכנסו אותי לפניות. לא נתנו לי אפשרות של דרישת רgel, למרות שאני חשוב בלי להשויז, שאני בין האנשים הבודדים שהתחנכו על השכלה גבוהה מאוד במדינת ישראל ואף אחד לא בא לידי, אף אחד לא דפק אצל בדلت וביקש: בוא תשתתך פה, בוא תהיה שם, פרט לארגון שע"ש עבאס. אני אירגנתי כמה ערבים לכבוד האירוע הזה של ארגון היהודי סוריה ע"ש עבאס.

ש. אירגנת מסיבות.

ת. כן. כדי לאסוף תרומות. אבל לא היו תרומות ולא היה שום דבר.

ש. המסיבות לא כל כך הצלחו.

ת. זה היה לא רציני. היו הרבה אנשים ולא הצלחנו לאסוף תרומות.

ש. לא הצלחتم להקים מהמסיבות והאירועים האלה קרן רצינית.

ת. לא הייתה רוח אזהרת לتنועה הזאת. אנשים באו לאותו ערב ולמחרת לא ראיית אותם יותר.

ש. למה לא נכנסו את הצעירים יותר לפעולות במסגרת הארגונים?

ת. אני הייתי בין המלומדים בעדה... בין אלה שקיבלו...

צד ב'

אם אתה צריך להוציא מכספַך בשכִיל למלָא את התפקידים האלה אתה לא תעשה את זה. תעשה את זה חודש, חודשים ובסוף יימאס לך. הארגון הזה של קאלש לא עוזר לבתורים צעירים כמווני להיכנס לכל המערכת הזאת.

ש. להשתלב בפעילויות בארגון.

ת. בכלל לא.

ש. ומה הסיבה? למה?

ת. כי התרומות מגיעות לאחיו, קאלש. כך הייתה טענתו. טענותו הייתה שככל התרומות מגיעות לאחיו. כששאלתי אותו מה עם בית הכנסת? שני בתים נכסת, לא אחד. אפוא הכספי? הוא אמר: אל תתערב בעניינים שלנו. זה לא נכון. אחיו החליט שהוא בעל הבית של הקרכז' הזיאת, של העמותה הזאת.

ש. אתה מתכוון לאח שלו יהושע?

ת. לא. האח של יוסף יהושע קאלש במכסיקו.

ש. בקרב העדה הסורית-לבנונית הייתה לכם תחושה, ידעתם אולי, שאוותכם מתחפשים באופן מיוחד לפעילויות מודיעיניות? למה התייחסת אחורי יומיים שהגעת ארץח'?

ת. זה לא היה יומיים, זה הגזמה, אבל בווא נגיד שהזיה אחרי שבועיים. שני המקומות שבהם רציתי לעבוד, וקרוב המשפה שלי היה פעיל שם, הוא אמר לי: אין מה לעשות, אתה חייב להתגייס. אז הلاقתי והתגייסתי. הגיוס היה ממני, לא כי הכריחו אותו להתגייס. למה לא לקחו אותנו למקומות האלה אני באמות לא יודע. אני גם התפלאת, שהנה מגיע יהודי שמדובר ערבית ונותנים לו לרכת לחיל האויר וממלדים אותו להיות טכני. 3 חודשים הבן אדם לא עושה כלום, רק יושב ואוכל ושותה. אני גם התפלאת. אבל זה לא עוזר.

ש. התפלאת למה לא מצליחים את הקשרים שלכם לצורך עבודה מודיעינית.

ת. לצורך תפקיד יותר מעוניין. למה הצבא חייב להשקיע בי להיות טכני רדיואני ואני לא מעוניין בזה בכלל. גם החברים שלי שלקחו אותם לצבאשמו אותם במלחמות ת'יר, כשהם

- ת. לא. אני לא מכיר.
- ש. סיפרת לי משהו על אלי כהן.
- ת. לא. אני הייתי מועמד להיות בתפקיד של אלי כהן. זאת הייתה תקופה די מקבילה.
- ש. איך אתה יודעת את זה?
- ת. מההיסטוריה של אלי כהן. אני זוכר שהוא היה שלישי.
- ש. גם הוא היה בקריה ונבחן?
- ת. בוודאי. לא רק זה. התרגולים שעשו אותו – תיעס לשם, תיעס להו, תקפו מפה לשם. זה מה שפומרים. אני סודות לא יודעת. לא דיברתי עם השביב או עם כל אחד אחר. אם אתה זוכר את התקופה אתה תראה שהוא בדיקון מקביל. אני לא הסכמתי, עוד שניים לא הסכימו עד שלקחו את אלי כהן המסקן הזה.
- ש. הוא בכלל היה מצרי.
- ת. מה הקשר? אבל הוא דיבר ערבית יפה מאוד. הוא טען כל הזמן שהוא ממוצא פלשתיני, אז אם הוא טען שהוא ממוצא פלשתיני אז הוא לא יכול היה לדבר دمشقית כמו שאני דיברתי. עכשו קת בחשבון שאינו דיברתי دمشقית, למרות שהיה לי שלוש שנים בבית סוחר שחן משפייעות על המנטליות של הבן אדם. אבל אם היו לוקחים אותו יש לשדה התעופה זה כבר סיפור אחר לגמרי. אני לא יודעת אם הייתי מסכימים, אבל נניח שהייתי מסכימים. מה אתם מכנים אותי ללימוד קורס במשך 8-7 חודשים על חשבונכם אם אתם יכולים לחתוט אותי מיד ולשים אותי ישפה. אני אמרתי להם: אתם טמבלים; תחשבו בהיגיון: אני הייתי צריך להגיד להם? אני אמרתי להם. בגלל זה אולי זה עוזר לי להיכנס לחיל האוויר. אחרת הייתי צריך באיזה גיהנום שם. יכול להיות שהייתי משתגע. יש כמובן שימושו שלו. אתה לוקח יהודים מבית חם ואתה לוקח אנשים לשרת במקום מסוים כמו בצרפת, בראש פינה. חורניים. זאת באמת תעמללה מעניינת כמה אנשים כמווני סיירבו לשרת במקצוע הזה, במודיעין.
- ש. במודיעין על כל גווניו.
- ת. אני מניח שגם יוצאי רוסיה והມזרחה יש כאלה שלא מוכנים וסירבו.

ש. אמרת לי גם שלמדת חצי שנה בסורבון בפריז וגם שם ניסו לגייס אותך אולי בכוח

אפיו קצת?

ת. לשם שלחו לי שליח והוא ניסה ליצור ATI קשר. אני לא זוכר אם פגשתי אותו או לא.

ש. לא רצית להיכנס לתחום הזה בכלל.

ת. זה לא עניין אותי בכלל. הם עשו ATI דוקא וזה לא בסדר, מושם שעבדו עלי בעניינים,

אני הייתי ילך בסופו של דבר. בן עשרים פחות או יותר. בשביביהם פה זה בסדר. בן 20

בחויל ובן 20 פה בארץ יש הבדל ענק. פה בחור בן 20 הוא גבר ושם זה ילך מפונק. אין מה

להשווות. ואת זה הם לא הבינו. הם ניסו גם אצל אחרים, אבל להגיד לך ספציפית לגבי אדם

אחד שאינו יודע, והוא מכחיש עד היום, ואנחנו כבר בני 60 פלאס, אז אני לא יודע אפילו

האמת. או שהוא שכח או שהוא שמי יודע זה עורבה פרת. פרט לזה אני לא יודע על שום

דבר. יש הרבה מהעדה הסורית שידועים על זה ועל זה ועל אחר. לדוגמה, כמה שהאנשים

האלה לא רציניות, אני מתכוון לאנשי המוסד. אני הגעתי כעליה חדש, בעל השכלה, יודע

ערבית פרפקט, אנגלית פרפקט, צרפתי פרפקט. ריקה לא היה לו שכל להגיד לי: בוא, אני

רוצה לפגוש אותך? ריקה זה רק דוגמה. היה מישחו אחר שניסה ליצור קשר אבל... בוא

נגיד איזה אישיות. באיזה שהוא אירע, שאני לא יודע איזה אירע, מישחו מהמודיעין או

משהו יותר מהמודיעין אמר לי כך וכך. עד היום אני לא יודע מה זה היה. אם תשאל אותי

מי עבד במודיעין אני לא יודע.

ש. אתה מתכוון איך זה שלא איתרו אותך.

ת. זה שביקש סliquה שהוא לא ספר סוד, מה זה חשוב? אסור לדבר. אל דבר.

כailo שבאו מבריה"ם. אני צחקתי. אני מדובר על זיך. אתה תשתגע אם תשמע את

הסיפורים האלה. הם הצליחו רק בגל החתנהות הזאת. אם הם לא היו מותנהגים כמווני

בצורה אקדמאית, הם היו אוכלים אותה עד העצם.

ש. אתה מדובר על היחס שהם נותנים לשלטונות.

ת. זה אופי של בן אדם. אני לא אעשה מה שהוא עונה בחיים שלי. אני לא מסוגל. אבל

יש כאלה שעושים ויש כאלה שלא עושים. لكن אני לא יכול לשלוות אותך לאנשים שהיו

במקומות כאלה או שיכלו להיות שלא חיפשו אותם. יכול להיות שהם אינם אנאלאטביטיים.

ישבו במוסד אנשיים שכולם ממזרח אירופה, כולם אינטלקנטים ואמרו: מה ניקח את אלה? ריקה היה לו תפקיד גבוה? לא! היה פעיל בשיטה. איפה כל היהודים הסורים שאתה אומר או שאתה אומר, למה הם לא בין ראש הממשלה, למה הם לא בין ראש המודיעין. יש אולי אחד שהוא סורי, יש אחד שהוא כמו הכספי שלו בשם ובכינוי ובתעודות זהות והוא עבד במודיעין. זה היה איש סיירות נדמה לי. קוראים לו שגיא. הוא שינה את שמו. הוא איש מודיעין פאר-אקסלנס. יש במודיעין סורים, אבל סמל, רב-סמל, ולא כמו זה שאתה מספר עליו. היה אחד שהכיר לי אותו, בן אדם אחד ממקסיקו, אדם עשיר מאוד והוא היה בא ופגש את הסגן אלף או אלפי משנה הזה.

ש. אתה מדבר על אסא?

ת. חבר שלו חמי טוב.

ש. שאלת כללית אחרונה: מבחינת התחשוה שלך כבן העדה הסורית לגבי היחס שהשלטונות כאן בארץ נתנו לעולי سوريا.

ת. אני בדעה שלא נתנו להם שום יתרון. כל אחד שרצה לחת למדינה, המדינה מחזירה לו זה לא משנה מאיזה עדה הוא. לא נתנו יתרון לאדם כמווני. רצוי שהוא יתנדב. לא באנו ואמרו: קודם כל תיקח דירה יפה, תיקח אשה יפה. אחר כך לבקש אולי תנתן לנו. לדעתי הם לא הפלו את יוצאי سوريا לרעה וגם לא העדיפו אותם לטובה. ביניינו, למה שעידיפו אותם? זאת הייתה מדינה עניה. למה שעידיפו אותם על מישחו אחריו מה הסיבה? בכלל זה שאני בא מסוריה? כמו שזיך עושה? זה שהוא אומר שהאשכנזים לוקחים אני לא מאמין לזה. אני הlected למדוד. למה הוא לא הלך למדוד? אנחנו מאותה כיתה. בחוץ הארץ, בסוריה זיך היה בכיתה יותר גבוהה ממני. למה הוא לא הלך למדוד? אני אביא לך שמות מפה עד הודעה חדשה.

ש. אני שואל לגבי התחשוה הכלכלית בארץ.

ת. אני רחוק מהם. אני לא יודע מה הוא מדבר עם החבר שלו פה בביתם. אני רחוק. אני נמצא באלייטה של מדינת ישראל. איך אתה רוצה שאני אדעת על מה הם מדברים? ש. יש בנסים משפטיים.

- ת. אתה מדבר על זה למה יהודי סוריה לא התקדמו באירועים משפחתיים? שואלים איפה זה ואיפה אחר. זה לא כניסה לימים לימודים. זה לא כניסה בעלי רמה. אתה נפגש בחתונה, בברית. אוכל את הרבע עוף ושלום על ישראל. זאת לא שיחת תרבותית.
- ש. אבל מדי פעם נפגשים בעולה כזה, בסוחר כזה מסורת. יש מה שנקרו לקבל פידבק, תחושות מה העדה חושבת באופן כללי. אף פעם לא קיבלת תחושתה כזו?
- ת. לא. אני תמיד מקבל תחושתה ממוני. זיך הוא בשביili מי שמוסר לי אינפורמציה על מה קורה. הנה עכשו פתחו בית הכנסת גדול ולא אמרו לי אפילו, ואני עשית הרצה הרבה בעבר ולא סיפרו לי.
- ש. מה זאת אומרת שעשית הרבה בשבילים?
- ת. אסור לדבר על זה. עזוב את זה. העולם הוא לא של תן וקח. אנשים הם לא זו טרריים. אתה לפעמים עושה טובות ואתה מצפה לקבל מהשוו בתמורה כשאתה חס ושלום בצד. אנשים לא מחזירים לך באותה מטבע. אתן לך זוגמה: אתה עושה טובות למשהו, אתה מוציא אותו מבוץ. אתה רוצה לקבל פידבק פעם ואין מי שיתן לך. וזה הכל גרווע. זאת הרגשה אiomה. ואין. לא בעודה ולא בכלכלת ולא בחברה ולא בשום דבר. אדם הוא קרוב אצל עצמו.
- ש. איך בכלל הגיעו ליהודים שגרים בנת ים? מה היה הקשר שלך עם בת ים?
- ת. התחלתי מהחבריים שלי וכך הלאה. אין לי ממשו מיוחד אותם. רוב האנשים מיהודי סוריה היו מבוטחים אצלנו. אנחנו היינו הראשונים מיהודי סוריה שהיינו עוסקים בפעילויות. היום זה לא כך.
- ש. חוץ מגינדי מחולון.
- ת. לגינדי לא באים בתוור סורי. אנחנו יותר סורים מאשר גינדי.
- ש. הוא חלבני.
- ת. אני יודע. אני מכיר אותו. רצינו לעשות אתכם מיזוג ולא הצלחנו.
- ש. הלקחות שלך בסוכנות הביטוח הם בעיקר מהעדת הסורית?
- ת. היו פעם.

- ש. ועכשו מה האחו מכם הוא של סורים?
- ת. קשה לי לענות לך, אבל בשנים האחרונות ירד מספרם, ולא בכלל סורים או לא סורים, אלא בכלל שכל בן אדם מעדיף לשבת אפוא יותר זול. אלה שעשו ביטוח ישירأكل כל חלקה טוביה בעבודה שלנו.
- ש. לפני כן...
- ת. היו בין הראשונים בארץ. היה לנו חוג לקוחות די רחב מבין הסורים.
- ש. והם הגיעו אליך מפני שאתה סורי.
- ת. אני מניח שכן. בוא נגיד אחרת, כשאדם עולה חדש ואין לו למי לפנות... יש כאן חנות מאודיפה, מבין החנויות היפות בארץ, שם עולים חדשים מסוריה, והם עשו ביטוח אצל מישחו אחר ועכשו אומרים לי: למה לא אמרת לנו ואני ממולם. והם לא ידעו. למה אני מספר את זה? לא בכלל שהם סורים ואני סורי, אלא שפשוט אדם לא יודע. לעיתים אדם לא ידוע. ואם הוא כבר כן ידוע, אז הוא מעדיף את הזול ביותר. יהודי סוריה כיהודים מתאקלמים מיד. אתה לא צריך לשים להם אולפן, גם אם תשים אותם באולפן, הם לא מתייחסים לאולפן לאולפן, לא כמו עולים אחרים.
- ש. כשהאת ארצת עם אמך ואחיך, מישחו הציע לכם לגשת לאולפן?
- ת. לא.
- ש. האפשרות הזאת לא הייתה קיימת בכלל?
- ת. הייתה קיימת אבל לא הציעו.
- ש. לא ביקשו ולא הציעו לכטן?
- ת. לא הייתה צריכה אפילו אחד לא הציע, משום שלא יכול בחינה שהיית הולך להיבחן דיברה רק ערבית, אבל לי אף אחד לא הציע, משום שלא יכול בחינה שהיית הולך להיבחן הייתי אוכל אותם בלי מלך. גם אני וגם אחיך. אני הייתי כותב מאמרם בערבית נפלאים. אני אספר לך עוד משהו, יותר גרווע: אני הלכתי לבחן בקול ישראל ונכשלתי. למה נכשלתי? בכלל שאני לא עירקי.
- ש. מתי זה היה?

ת. בשנת 61-1960.

ש. אבל יש שם היום קריינית בשם רוזט חכים.

ת. תשאל מי היה לפניה, כולם היו עירקיים. חமמה עירקית טהורה. אמרו לי: אתה סורי?

אתה מגנו?

ש. מה עם אליהו משה?

ת. כי הוא זמר ולא היה אחר, עד היום. בזמןיו היו מותים לאנשים כאלה. אחר כך היה מנגן. אחד אמר לי בקול ישראל בלי בושה: כולם רמאים, חבל על הזמן שלך. אתה מדבר סוריית, מתנהג כמו סורי. אתה לא יכול להיות עירקי. אמרתי: אין אני יכול להיות עירקי אשתי יכולה להיות עירקית, אבל אני לא יכול. ולא קיבלו אותו. הলכתי פעמיים לבחינה ופעמיים נכשלתי. הייתה מאמין שאני נכשל! הייתה כתוב ערבית יותר טוב מהם. היינו שנינו, אני וזיך, ראשונים בכיתה שכותבים ערבית. הוא היה כתוב ערבית ממשו ברמה עולמית. חבל שאין לי תעוזות להראות לך. אמרו לי: אם אתה לא עירקי – אתה לא שווה שום דבר.

ש. אתה מדבר על רשות השידור.

ת. אני מדבר על כל מקום.

ש. אני חוזר לשאלת שבת רציתי לסיים: העולים החדשניים שהגינו מסוריה, בדרך כלל, בעודים הראשונים שלהם חיפשו سورים – אם זה סוכן ביטוח, ואם זה בעל מקצוע אחר. לדעתי זה דבר מאד הגיוני. אני אספר לך סיפור: אני נסעת לצרפת וחיפשתיسورים. חיפשתי בית הכנסת שמתפללים בו בנוסח שלי. זה דבר מאד הגיוני. סע היום לקליפורניה.

אתה הגיע ללוס אנג'לס ותשאל: איפה יש سورים? איפה יש לבנוניים? איפה יש עירקיים? יש לי ידיד שמתפלל אתי בבית הכנסת, שהוא צרסי, וכשהוא נוסע לניו-יורק, דבר ראשון הוא נוסע ללונדון אילנד שם יש בית הכנסת רק שלהם. הוא נוסע רק לשם. כשהאני נסעתி ללונדון הייתה מטה לראות שני בתים בכניסת سورיים, ולא ראיתי. למה? מפני שבשבת אני לא יכול להגיע אליהם. זאת תכונה אנושית. זה טבעי בין אדם זהה לא קשור אם הוא סורי, לבנוני או כל אדם אחר, אלא אם יש לוותו בן אדם התנשאות, וזה הסיפור אחר.

ש. אני מאד מודה לך

רחלמים כהן

ת. אני אשמה אם אוכל להיות לך לעזר. אם תרצה עוד שמות של אנשים, אמנס שמות
אני לא מכיר, אבל אולי ביחיד יוכל לאתור. יש לי המון מכירים ונוכל לעשות משהו ביחד.
ש. נראה שבעתיד שוב אפנה אליו.